

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1580. Soc. 41.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

lio à Mauris fuerat captus. Etenim Menesius, dum vixit, Societatem nostram benevolè complectebatur. Convictorum Collegium ibidem extinctum; cum enim id onus nobis Sebastianus imposuisset, eo mortuo, non erat, cur molestissimam curam amplius sustineret Societas, quam semper gravem, & quieti nostræ infensam existimavit.

Solvitur Convictus.

25. Multi sacerdotes è Conimbricensi Collegio prodierunt ad sacras peragendas missiones. Dominicis diebus Quadragesimæ, & Adventus 40. locii & tirones egrediebantur in vicos & pagos urbi vicinos ad populum fidei mysteris erudiendum. Haud minor socios Eborenses ardor incendit. Viginti paria in finitimis paræciis cœlestis doctrinæ pabulo rusticos pascabant. Octo sacerdotes cum sociis per diversâ oppida missiones obeundo populos ad viam salutis capeffendam instruxere. Ad Algarbia, rogante Hieronymo Ozorio Sylvensi Episcopo, ivere Hieronymus Diasius, & Simon Payus, sacerdotes. Adeo viro doctissimo placuere, ut cum ipse animo destinasset feriis sextis concionari, reliquerit eas conciones obeundas Patribus, dicens, nolle se fraudare oves suas tam fructuosas concionibus. In agro Eborensi fraus detecta per nostros, quæ puer à parente arte dæmonis imbutus admiranda patrabat.

Missiones.

26. Eboræ cœpit esse usui triclinium ab Rege Fundatore ædificatum. Eius longitudo complectitur 171. palmos, latitudo 40. Tectum nititur 8. columnis è marmore politissimo; eas dedit Collegio Rex Sebastianus detractas ex nobili porticu, ut creditur, Romana, quæ surgebat in foro urbis, ubi nunc est fons marmoreus structus ab Henrico. Id constat ex ipsius Henrici litteris datis ad Senatum Eboremsem 21. Augusti anno 1570. Primo triduo cum prandii, tum cœnæ tempore vel Lusitanè, vel Latine de pulpito dictæ orationes. Diebus post triduum sequentibus multæ fuerunt verberationes in triclinio pro regni necessitatibus. Postridie Pentecostes Archiepiscopus Theotonius nobiscum prandere dignatus est novi cœnaculi celebritatem aucturus.

Triclinium Eborensè.

27. In urbe quoque Eborensi nostrorum curâ plurimæ meretrices de cœno abductæ. Ne in idem relaberentur, rogatus Archiepiscopus, ut domum institueret Conversarum. Annuit postulato, & hæcenus stat ea domus, refugium huiusmodi faminis, quæ lupas exuunt, ut induant agnas.

Domus Conversarum.

28. In cæteris domibus erat quidam tenor constans quæ in scholasticis docendis, quæ in aliis exereendis Instituti ministeriis. In Angola sacerdos Balthasar Alphonius degebat cum Coadjutore. Residentiæ in annos singulos dabat Rex 450. cruciatos. Balthasar, cujus virtus magna fuit in dispenlandis idolis, discurrens per Corimbam, flammis tradidit domos quindecim plenas idolis, & veneficiorum instrumentis.

Res Angola.

Annus 1580. Soc. 41.

I.

Plenissimum calamitatibus annum ingredimur, quo fortunæ iniquitas Lusitano irata nomini funditus evertit ipsius potentiam. Cœpit cumulus infortuniorum ab Regis Henrici morte postremâ die Januarii, quæ fuerat in lucem editus. Licet vulnus immane omnem nationem perculerit, specialiter pupugit Societatem nostram, quæ in terris non agnoscebat chariorem sibi parentem. Grassante pestilentia Ulyssipone, cogitur Henricus, nimium jam attrita valetudine, Almeirinum secedere. Præter afflictam valetudinem cruciabat importunitate Principum, quibus erat jus in regni successione. Quod negotium mei non est instituti. Commisit aliquot viris illustribus litigium terminare, qui ipso de vivis erepto menses aliquot gubernarunt.

Moritur Rex Henricus.

2. Igitur Princeps sanctissimus, qui, dum vixit, nihil magis in mente habuit, quam annos æternos, videns propinquam mortem totum se tradidit curis, quas tempus poscebat. Aderant illi de nostris Leo Henriquius ejus Confessarius, & Georgius Serranus Præpositus Domus Professæ, qui scripsit nullam

Antonius Franco.

Q

rem

rem per id tempus majus adferre illi potuisse solatium, quàm loqui, & cogitare de nostra Societate, de ipsius Collegiis, de laboribus in adjuvando proximo, & institutione Lusitanæ juventutis.

3. Die postremâ Januarii post confessionem, & susceptam Eucharistiam dixit Patri Leoni, se ex nimia debilitate intelligere, mortis impendere horam, proinde flagitare, se sacro ceromate inungi. Differenda tantisper unctio videbatur. Septimâ noctis horâ Lunâ deficiente rex cœpit deficere; protinus eum sacro injunxit oleo Archiepiscopus Ulyssiponenfis; id petente Rege, quod in ejus foret diœcesi. Invocato frequenter sanctissimo JESU Nomine, & simulacris Crucifixi ac Deiparæ debasiatis, ad preces Ecclesiæ pronuntiatis verbis psalms, *mirabilia testimonia tua*, admonuit, tacerent, velle se considerare illa verba; & hæc fuit postrema Henrici vox: nam quo momento finitus Lunæ defectus, & ejus anima corpore soluta, undecimâ noctis horâ, ætatis anno sexagesimo octavo. Regnavit annum, 5. menses, & totidem dies.

4. Morienti adstiterè Ludovicus Granatenfis Dominicanus, F. Damianus Ordinis S. Francisci, Leo Henriquius, & Georgius Serranus Societatis JESU, omnes egregii virtutè. Nostri cadaver posuerunt regio mœre. Locatum in sacello regio palatii Almeirinenfis: ibi fuit, donec Rex Philippus transferri iussit in templum Monasterii Bethlemitici. Interim Residentiam habuimus Almeirini, ubi aliqui de nostris assistebant. Id factum iussu Antonii, qui Regem se vocaverat. Illo pulso, Rex Philippus imperavit id officii à nostris non interrumpi, dum cadaver esset Almeirini. Sustinebat expensas Collegium Ulyssiponenfe, cùm Eborense alieno ære gravaretur.

5. In testamento commendavit successori suo tribunal Inquisitionis, Ordines SS. Hieronymi, Dominici, Francisci, nostram Societatem, ejusque Collegia, & Universitates. Supellectilem sui privati sacelli legavit Eborensi Collegio, Galerum cardinalium, uti olim fuerat Româ missus, super tumultum locari iussit in nostro Eborensi templo. Ubi nuncius de ejus morte perlatus Eboram, silentium, & mæror inconsolabilis nostrorum corda occupavit. Veniebat in mentem illa paterna familiaritas, loca ipsa, & lapides, ubi federat, excitabant desideria parentis suavissimi. Vix domi posuere pedem, & oculos, ubi non essent obvia Henrici erga nos amoris monumenta.

6. Iusta illi persolvit Collegium. Cœnotaphio serviebat ipsummet Mausoleum marmoreum, quod sibi struxerat in templo. Concionem lugubrem habuit P. Ludovicus Alvarus, in qua perennes fuerunt lacrymæ. Mente Martio Academia suo Conditori parentavit regio apparatus. In medio templi multis gradibus erecta moles honoris quadrata, complectebatur unumquodque latus 40. palmos, altitudo triginta quatuor. Vespere habuit laudationem funebrem sermone Latio Sebastianus Barradas. Sequenti mane sacerdotes Academiæ unâ cum 13. Franciscanis nostras frequentantibus scholas recitârunt officium, missa sub infula solemniter est decantata. Sequitur idioma Lusitano laudatio de suggesto. Versus pariter intimi doloris indices suspensi legebantur.

7. Conimbricæ nostrum Collegium parentavit, Coima Magalano habente orationem Latinam, Ignatio Martinio Lusitanam. In Societate universa pro ipsius anima facta quindecim Missæ Sacrificia à quolibet sacerdote, à non sacerdotibus totidem recitata Virginis coronæ. Leo Henriquius aliquot negotiis compositis, Conimbricam secessit, quietem sumpturus.

8. Virtutes Henrici, de quibus susè in volumine domicilii tironum Eborensis Collegii, fuerunt excellæ. Virginitatem servavit integram; nec ullum peccatum abominatus magis, quàm quod læderet castitatem. In pauperes largissimus, in augendum divinum cultum magnificos Reges æquavit. Pauci fuisse Principes, quos liberaliores experta Societas nostra sit: eam amavit intimè, quod suis ministeriis esset orbi utilisima. Nobis fundavit, ac dotavit Ebore regale Collegium, quod alit ad 170. socios, & Academiam hanc omnem voluit Societati nostræ subditam; cui adjunxit regnum Purificationis Collegium pro

pro Theologis secularibus sub cura Societatis, & nosocomium pro scholasticis. Eius est monumentum insigne Collegium nostrum Ulyssiponense. Bracharensis est Confundator; talis & dici potest Collegii Portuensis. Quidquid nobis donavit, & quæ condidit Collegia Rex Sebastianus, majori ex parte Henrico debentur pro Sebastiano rem publicam administranti.

9. Cum tantus, tamque sanctus fuerit, non deerat nostris diebus scriptor, qui in eum pennam acuit, typisque mandavit de Henrico ob privatas rationes, quæ vel mediocriter prudentibus justissimam pariunt indignationem. Si enim legisset scriptores, non dico Societatis, sed alios omnes, qui sancti herois prælo dederunt facta, & virtutes, erubesceret tot ineptias effutire; quas ego non refuto; ruunt enim mole sua.

10. Servamus Eboræ in tironum sacello venerandum hujus Principis monumentum, simulacrum Crucifixi, ante quem in privato suo sacrario res divinas commentabatur. Fortè ædiculam sacram flamma corripuit; sui periculi Henricus immemor in medium irruit incendium, ulnisque complexus Crucifixum de flammis exiit illæsus, testante Deo illius pietatem evidenti prodigio. Cæteram supellestem licet pretiosissimam Vulcano lubens consecravit.

11. Quam liberalis fuerit adversus alias sacras familias, præsertim divi Bernardi, dicent earum scriptores, & refert noster Antonius Vasconcellius in ejus vita Latinè conscripta inter alias Regum Lusitanorum. Nos progredimur ad alias calamitates.

12. Furebat adhuc Ulyssipone anni superioris pestilentia. Loco nostro, quos rapuit, successerunt alii, salutis domum moderaturi; & hos par factum involvit. Periè in ministerio Petrus Correa, Laurentius Fonseca, Balthasar Esteveus, sacerdotes; Ruyfius Gomius, Andreas Anius, Alexander Coëlius, adjutores. Hi domus Professæ erant incolæ. Pepercit incendium P. Roderico Goëfio, qui fuerat Magister soluti tirocinii, P. Melchiori Oliveiræ, qui redierat è captivitate Africana, & Balthasari Diafo etiam reverso ex Africa.

13. Nec Collegium Divi Antonii publico se bono subtraxit. In partitione paræciarum ab Archiepiscopo facta, datæ Collegio paræciæ S. Sebastiani, & altera ab Angelis dicta. P. Michaëli Valæo serviendo infectis consumpto successit P. Ludovicus Henriquius D. Francisci Borgiæ consanguineus, quem voravit pestis 1. Aprilis. Hunc excepit P. Franciscus Albuquerqueus, & ipse obiit charitatis victima. Franciscus Alvarus Coadjutor redditus ex servitute Africana, post diligentem curam operi pio navatam, cum jam videbatur extingui pestis, illà percussus interiit.

14. Non solum Ulyssipone malum: transit Conimbricam, & Eboram ubique edita præclara exempla. In oppido quatuor leucis Conimbricâ disfito miseris tulere suppetias P. Hieronymus Fernandus, & Ruyfius Brittus Coadjutor: ibi aliquot menses morati redierunt incolumes. Plus negotii facessivit suburbium *Cellas*, quod pestis sub finem anni proximi cœpit incendere. Succurrerunt P. Gaspar Ferrazius, & Ludovicus Mendius Coadjutor. Illic hospitibus in domuncula providebatur è Collegio. Tres menses pius labor tenuit; subinde sospites domum reversi sunt.

15. Principio Junii è templo Collegii factâ supplicatione desertur Eucharistia ad sacellum domesticum. Erat ibi Leo Henriquius: non sine horrore audit has voces è sacra pyxide: *dimite me, puniam, puniam*. Eadem verba repetivit Dominus ab ostio sacelli usque ad aram. Interim Leo flagitabat ardentius regno veniam, Domino semper respondente: *Non, non, dimite me, puniam, puniam*. Mane sequenti, Leone preces easdem iterante, missæ de sacra hostia eadem voces. Per eum mensem Eucharistia fuit publicè in sacello expofita, fociis in orbem succedentibus ad fundendas preces, crebrisque verberationibus resonabat triclinium.

16. Mense Julio urbem pestis adorta. Socii sunt missi in diversas Collegii Residentias. Vascus Pirus cum suis tironibus in Carquerensẽm, alii in

Antonius Franco.

Q 2

Cana-

Mortui serviendo infectis Ulyssipone.

Pestis Conimbricæ, & in ea mortui.

Canalensem, 40. in Villam francam prope mundam, nonnulli ad Pedrosam, & Cariam. Ceteri subfiterunt in Collegio adhibitâ providentiâ, quam res poscebat. Cives, institutâ salutis domo, flagitârunt Rectorem aliquos de nostris, qui juvent. Destinatus P. Antonius Mendius, & Nicolaus Pereira. Diebus non amplius 15. Mendius superstes 2. Augusti peste tollitur, sepultus prope ædiculam D. Sebastiani inter oliveta. Amodo lapis sepulchralis nomen ipsius & charitatem testatur. Postliminiò Nicolaus 5. tumoribus perniciosus prostratus. Ivit auxilio Ludovicus Mendius, de quo supra n. 14. feliciter Nicolaum curavit. Jacuit & ipse tumore duplici; sed sibi restitutus, omnibus consuluit indefensâ charitate. Conquirebat ad urbis portam ex Civibus subsidia, & ex Collegio; quibus sublevabat miseros. Uterque cessante malo, curatis omnibus in Collegium revertitur mense Novembri. Illud par miraculo, quòd ex nostris 80. qui domi remanserant, quamvis peste infectorum confessiones exceperint, ne ullus quidem malo afflatus sit.

Pestis Eboræ.

17. Par strages Eboræ. Aprili mense veniens Archiepiscopus Theonius Almeirino, cum grassari pestem Alvaladii intelligeret, Rectorem nostrum oravit, eò mitteret sacerdotem unum. Visum Rectori, contenderet Franciscus Soarius ex Almondovare, ubi cum socio populum concionibus instruebat. Ab erat tribus leucis ab oppido, cum inde nuncium accepit, posse redire Almondovar, quòd duo PP. Franciscani succurrissent.

Mortui.

18. Mense Majo pestis Eboram succendit. De Collegio quàm plurimi in diversas missi stationes; relicti, qui possent laborantibus auxiliari. Salutis æde institutâ, se devoverunt illic serviendo ægris, & gloriose occubuerunt P. Franciscus Rodericius, & Martinus Alvarus Coadjutor. In urbe confessiones excepere, Laurentius Freitas Professor moralis scientiæ, quem raptum peste sepelierunt in templo nosocomii; Georgius Pereira, qui absolverat Philosophiæ Magisterium, & postea multis annis in Angolâ, ubi est mortuus, defudavit; Antonius Pirius, Andreas Alvarus, & Franciscus Soarius Portuensis, qui migrans in Brasiliam, in ea provincia exhalavit animam. Gaspar Rodericius sacerdos habebat curâ nostros peste læsos, in Villam Loredum missos, quales fuere Rodericius & Martinus: dum procurat eorum salutem, moritur piissimè.

Catarrhus pestilens.

19. Prædictis malis Octobri mense accreverat aliud subitanum, quo simul Conimbricæ decubuerunt lecto 80. focii, & Eboræ, quotquot erant in Collegio. Catarrhum vocant. Eò miseriarum ventum est, ut agrè, minis male habentes, inservirent aliis. Voluit Deus Opt. Max. ut eadem, quâ simul utrobique coepit, velocitate desineret.

Eruptio ignis apud insulam S. Georgii.

20. Visus est etiam ignis adversus hujus nationis gentem inardere. Insula D. Georgii, una ex Tertius, passa lamentabile incendium. Prælusere calamitates terræmotus creberrimi. Die 30. Maji fuere tremores primi, quibus sunt eversæ nonnullæ domus. Eorum frequentia tanta fuit, ut brevi temporis spatio sint numerati sexaginta. Continuârunt ad postremam Junii diem. Tunc in monte vicino oppido *Velas*, quod est insulæ primarium, fisa terrâ, ceperunt erumpere immensa flammarum incendia, igneâ massâ, sive liquefacti lapidis torrentes & flumina; volutari in auras fragmina rupium; omnia tam horrendo tonitru, ut orbi dies suprema imminere videretur.

21. Alii per singulos dies, & alii hiatus de novo facti flammam vomentes multiplicârunt horrores. Multi mortales absumpti; periere pecora, cinere, & arenâ ex hiatibus in nubes, ex his in terram cadentibus, & obruentibus pabulum. Magna multitudo, desertis patriis Laribus, plenis scaphis, & lembis ad alias insulas confugit. Erat omnium rerum facies lamentabilis. Collegii nostri Angrensis Rector convenit Episcopum, offert nonnullos de nostris, qui ferant miseris auxilium, pro re domestica missurum subsidia, quibus vitam alerent; rogare illius Dominationem, ut in tam pio opere nos velit juvare. Annuit Episcopus, multâque liberaliter dedit; quibus acceptis in penè obrutam insulam navigavit P. Petrus Freirius, vir per eas insulas virtutis notæ.

22. Ante

22. Ante auroram videt è mari igneum torrentem instar liquidi metalli latum plurimis ulnis. Magno illi stupori fuit metuendus strepitus ex hiatu, unde vomebantur flammæ. Lembo ad terram propinquante, è regione hiatûs tot facti crepitus adversus lembum, quot posset edere magna classis diplofis tormentis; ad hanc enim formam eorum fragor accedebat. Idem contigit alteri lembo supervenienti: quòdque erat magis mirandum, res fiebat eo ordine, quo solent classès tormenta displodere, non turbatè, non simul, sed suis spatiis. Nihil his territus Freirius in terram profilit, & tanquam Domini Angelus ab exanimatis pavore excipitur; tum conciones habens, tum audiens confitentes, tum instituens supplicationes, tum dividens subsidia, novam faciem rebus induxit. Quæsiturus nova subsidia, etsi obstabant omnes, Angram reverfus. Cuncta ex ordine memorat Episcopo. Certatim Angrenses cives de suo conulerunt eleemosynas, quibus ad insulam alius sacerdos properaravit, moratus, donec quievit horror.

23. His DEI flagellis supervenit bellum, ex quo domibus nostris incommoda non vulgaria manarunt. Etenim Henrico mortuo, plebs Scalabitana Regem proclamavit Antonium Ludovici Principis nothum. Hic ocyùs Ulyssiponem occupat, unde pestis causâ Nobilitas recesserat. Gubernatores ab Rege defuncto relicti concessêre Cetobricam; inde, metuentes Antonium, mari Castrum Marinum in Algaribus petunt, feruntque sententiam successiois pro Rege Philippo. Dux Abulensis Imperator exercitûs Castellani per Helviam ingressus Lusitaniam, nemine resistente, duxit copias Cetobricam, ibi conscensis navibus & triremibus regiis ad Cascalium exposuit exercitum. Augusti 25. prope Alcantaram oppidum vicinum Ulyssiponi profigavit Antonii tumultuarias copias, qui capite vulneratus profugit. Destituta milite, ducibusque Civitas Abulensi celsit, qui suburbia militibus suis diripienda dederat; cum in his sit fundata nostra Domus Professâ, magnam jacturam patiebatur.

Bellum, & quæ ex eo finis passi.

24. Collegium D. Antonii, quanquam multa pertulit diebus octo, quibus ad prædam suburbia concessâ militi, tamen indemne servatum industriâ P. Christophori Gouvezæ Rectoris, qui sibi initio turbam conciliavit Antonium, & postea Ducem. His diebus providit Patribus Domûs Professæ spoliatis, & omnium egenis. Simul aluit ad quingentos cives in Collegium receptos. Eam adhibuit curam, ac solertiam, ut de rebus pretiosissimis civium in Collegio conditis subreptum fuerit nihil.

25. Dux Abulæ, ut erat rei bellicæ expertissimus, usus victoriâ misit Sancium Avilam cum equitatu post Antonium, ne spatium haberet redintegrandi copias; fecerit enim ad Interamniensem Provinciam. Dum Ulyssipone sunt hujusmodi turbæ, Conimbricæ periclitatur Collegium. Adhærebat urbs Antonio. Plebs rumore inani permota divulgavit, nostrum Collegium esse plenum milite Castellano, & armis, ut repente captam urbem traderemus Regi Philippo. Hâc persuasione plebs imbuta die sacratâ Michaëli Archangelo, claficum sonantibus templi Cathedralis, paræciarum Salvatoris, & S. Petri campanis, seditione factâ irruit adversus Collegium: securibus lacerant scholarum valvas, alii scandere per murum, multi ad ostium posticum, multi ad commune nos Lutheranos, proditores patriæ, latrones vocant, necandos omnes.

26. Egredius Michaël Soufa Rector cum aliis Patribus ad communem januam, ægrè furentes cohibuit, jurando, ut ipsi poposcere, intra Collegium Castellanos non esse. Sequenti die Garcia Alphonius Beja urbi præfectus ab Antonio cum apparitoribus, & satellitibus rediit ad Collegium denuncians Rectori, oportere nos è Collegio recedere, ut tanto metu plebem liberaremus. Tunc Rector ostendit comeatum Antonii, quo jubebat, abstinerent omnes à vi Collegio inferenda. Id remedium vir prudens ad extremam necessitatem adeptus fuerat. Illo viso, quievêre. Paulo post reversi, ad abigendos, inquit, timores oportere oculis suis domum inspicere. Ut pacatè res fieret, secum perduxêre aliquos viros Ecclesiasticos nobiles. Discurrerunt per Collegium; at

ubi viderant socios coram SS. Eucharistia publicæ venerationi exposita orantes, & in omnibus cubiculis multa religiosæ paupertatis argumenta, recessere confusi dicentes: Quid aliud in tam sancta domo nos reperire possemus?

27. Brevi patuit omnibus, non arcem adversus urbem, sed urbis unicuique præsidium esse Collegium nostrum. Nam superveniente Sancio Avilâ cum exercitu, occupavit omnes paulò ante feroces terror ingens. Fæminæ sibi timentes, nostros consulebant: essetne licitum, ne venirent in manus militum, sese interficere, in Mundam flumen præcipitare, aut ire ad locum, ubi erant peste infecti? Passuras cuncta, ut servarent pudicitiam. Putabant omnes urbem direptum iri. Igitur obsecrant nostrum Rectorem, urbi miseræ prospiciat, missis, qui Ducem copiarum hostilium mitigent. Idem Societatis charitas suadebat. Eunt duo sacerdotes ad Sancium urbi jam proximum, enixè rogant, ne finat urbem pati hostilia. Libenter annuit, quamvis Cives non mererentur. Biduo exercitus Conimbricæ moratus sine ullius injuria, urbe tam quietâ, ut viderentur ibi nulli esse milites. Tum patuit omnibus, quàm inanes adversus Collegium habuissent opiniones.

28. Id temporis Antonius Durium flumen transierat. Cùm Portus urbs nobilissima ei portas clauderet, decreverat, ferro, ignique consumere, cunctis occisis, qui duodecimum superarent annum. In his angustiis cives rogârunt, ut nostri obviam irent Principis indignationi, missis Patribus, qui illum placarent, paratam urbem jussu facere. Deo consili Antonium conveniunt duo sacerdotes. Exoratur; urbem subit pacificus. Paulò post homines malevoli nostros apud Antonium accusant, quòd in Collegio texerint filium Comitis Feirensis Antonio Adversarii, & receperint exploratorem Castellatum. Inde Collegium deserere, & ex urbe abire jussi sumus. Eredientes Principem habuimus obvium, qui redditus mitior, domum redire imperat. Accedens Sancius Avilâ cum exercitu veterano facilè debellavit Antonii tumultuarias copias.

29. Sic ab omnibus desertus latibula nunc hæc, nunc illa quarit, vixque potuit occultus navem conscendere, & in Galliam profugere; ubi, & in Anglia, contracto milite, & classe, infeliciter occupavit Insulas Tertias, & tentavit Ulyssiponem; ut infra dicitur propter molestias inde subortas Societati. Decembri mense pacatam Lusitaniam Rex Philippus ingreditur. Nabantiam Regni Comitiam vocat. Junio sequentis anni Ulyssiponem iniit apparatu maximo, ibique substitit usque ad Februarium anni 1583. quo se recepit in Castellam, primusque fuit post Gothorum extinctos Reges, qui universæ fuit dominatus Hispaniæ.

Missiones.

30. Quamvis annus tam calamitosus fuerit, ut vix potuerit respirari inter tot ærumnas; nihilominus cùm è Conimbricensi, tum ex Ebornensi Collegio sunt factæ missiones sacræ multo animarum proventu. Montem majorem novum suis concionibus inflammavit P. Ludovicus Alvarus. Illum juverunt duo sacerdotes de Collegio, quoniam Ludovicus erat impar tanto confitentium numero audiendo. Septem, vel octo erant parati ad capeßendam Indiæ navigationem; sed quòd naves onerabantur ardente peste, multæ merces infectæ in eis positæ. Unde timeri poterat navigaturis periculum. Auxit timorem mors cujusdam socii coadjutoris, qui dum accommodat in navi quædam ad nostros mittenda, lue percussus interiit. Propterea nullus permissus est navem conscendere.

Pestis causâ ad Indiam eunt nulli.

Collegium Angrense.

31. Angræ coepit Societas ferre temporum iniquitatem, Antonii partibus adhæsit insula; nec voluit post totam subactam Lusitaniam Regi Philippo parere. In hujusmodi insanias volebant cives involvi nostros. Ipsi, ad quos non attingebant Principum certamina, noluere sequi ullius in re tam gravi opiniones. Idcirco atrocita sunt perpeffi, ut referent Annales suo loco.

Balthasar Barreira adventat in Angolam.

32. Adventus nostri Balthasar Barreira in Angolam incredibilem attulit omnibus lætitiâ. Lusitani, & Æthiopes agminatim ad eum, & socium videndum confluxere. Nigri genu flectebant, & osculabantur manum. Erant cuncta turbatissima causâ cordis patratæ ab Rege Angelano adversus Lusitanos, quorum

quorum multos per summam perfidiam occiderat, ac mercibus magni pretii spoliârat. Præfectus Paulus Diasius ægrè cum Lusitanis 60. ac 200. Nigris neophytis se in tutum receperat, ab Angolano cum exercitu duodecim millium fuit obsessus; sed favente Deo causâ æquitati, cum multa suorum cæde repulso barbaro, factum initium bello diuturno, victoriis Pauli Diasii, & Balthasaris præclaris rebus.

33. Præter socios à pestilentia raptos, Conimbricæ calendis Maji cessit ^{Defuncti.} è vita Nonius Fernandus scholasticus natus Ribeiræfræ in agro Alenquerens. Nondum expleverat Societatis annos quatuor. Vicinus morti lætitiâ inundabat. Causam interrogatus; permoveor, inquit, triplici, quòd sim proximus DEO videndo, quòd in Societate moriar, quòd experiar tranquillissimam conscientiam. Joannes Castellus scholasticus, Anglus natione, Magister artium in Oxoniensi Academia, ne fide periclitaretur, in Lusitaniam confugit, atque se mancipavit Societati. Eucharistiam, & Virginem Matrem coluit singularibus obsequiis, cum primis Virginis natalitia, quibus illi solitus offerre, quidquid esset per annum facturus. Oblationem hujusmodi renovabat cæteris magnæ matris solemnitatibus. Observabat sociorum dicta, & exempla sancta, ut imitaretur. Quotidie vel Rectori, vel spiritus Præfecto nudabat conscientiam. Pestilentiæ causâ in villam Collegii prope Mundam flumen missus, pervigilio nascentis Virginis obiit. In Portuensi Collegio exitiali, de quo supra, catarrho suffocatus est P. Melchior Oliveira Carracedensis. Post toleratam captivitatem Africanam servit Ulyssipone lue epidemicâ decumbentibus. Cessante malo, ad S. Felicis Residentiam missus, ut resciceret vires attritas, à DEO in itinere ad mansuram immortalium quietem invitatur.

34. Romæ Calendis Augusti à vita descendit Ven. P. Everardus Mercurianus ^{Mortuus Præpositus Generalis Everardus.} univerversæ Societatis Præpositus Generalis, virtutibus insignis, formatus ex spiritu Protoparentis Ignatii, quem moribus & prudentiâ expressit. Altissimè sententia de Societatis obedientia, quam aiebat similem navi, cujus optimum regimen pendet totum è magistri sibilo. Ægrè ferebat versari nostros in aulis Principum. Hispano Magnati poscenti ad confessiones è nostris unum ingenuè denegavit; tum ne morem induceret poscendi aliquem determinatum, tum quòd externi non cognoscant probè Societatis homines, ob idque posse contingere, ut flagitent, qui nec ipsis, nec Societati conveniat; in quem errorem non incidet Ordinis moderator, cum omnes habeat perspectos, velitque providere cum decore Ordinis.

35. In Lusitaniam Everardus miserat P. Sebastianum Moraliolum olim ^{Sebastianus Moralius Provincialis.} Mariæ Ducis Parmensis Confessarium, ut in Provincia gubernanda succederet Emmanueli Rodericio. Accepto Provinciæ clavo, adest nuncius de obitu Generalis. Idcirco indixit Conventum provincialem ad eligendos, qui cum jure suffragii Romam adirent. In eis comitiis dubitatum, an Sebastiani magistratus careret vitio, quòd mortuo Generali Provinciæ gubernium iniisset. Consultus hac super re Petrus Barbosa, & alii Juris Pontificii peritissimi, responderunt, vitio liberum. Igitur abactis scrupulis, præfuit Conventui. Electi sunt ipsum Romam comitaturi cum jure suffragii Emmanuel Rodericius, qui fuerat Provincialis, & Petrus Sylva Rector Eborentis. Octobri mense in Domo Professa hæc erant comitia. Dum Provincialis it Romam, vicariâ potestate præficitur sociis ^{Vice-Provincialis.} P. Michaël Soufa. Eboræ solvitur Collegium Convictorum; pendeat enim ^{Eboræ solvitur Convictus.} ab Henrico vivente. Nunquam Societas, nisi invita, his operibus subjecit humeros.